

Lietuvos mokslų akademijos nariui, profesoriui habilituotam daktarui Česlovui Juknai – 90

Česlovas Jukna gimė 1932 m. rugsėjo 14 d. Davaisių k., Svirkų sen., Švenčionių rajone. 1940–1944 m. mokėsi Davaisių pradinėje mokykloje, 1946–1952 m. Švenčionių 1-oje vidurinėje mokykloje, 1957–1962 m. tuometėje Lietuvos veterinarijos akademijoje (LVA) Zootechnikos fakultete, 1964–1966 m. LVA aspirantūroje.

Baigęs akademiją, 1962–1964 m. jis dirbo Raseinių teritorinės žemės ūkio valdybos inspektoriumi, vėliau vyr. zootechniku. 1966 m. apgynė žemės ūkio mokslų kandidato disertaciją (dabar mokslų daktaro) „Lietuvos juodmargių, Olandijos juodmargių bulių ir palikuonių, gautų Lietuvos juodmargės karves poruojant su Olandijos juodmargių buliais, mėsinių savybės“. Nuo 1967 m. savo veiklą Č. Jukna susiejo su Lietuvos veterinarijos akademija. 1967–1968 m. LVA Žemės ūkio gyvulių veisimo ir genetikos katedros vyr. dėstytojas, 1968–1972 m. šios katedros docentas, tuo pačiu metu (1968–1990) LVA Neakivaizdinio fakulteto dekanas, 1972–2001 m. LVA Gyvulių veisimo ir specialiosios zootechnikos katedros vedėjas, nuo 2001 m. LVA Gyvulininkystės katedros profesorius. 1989–2001 m. Č. Jukna – Lietuvos zootechnikų sąjungos pirmininkas ir įkūrėjas.

Profesoriaus ilgametė mokslinė veikla gausi įvairių pasiekimų: habilituotas daktaras (1975), profesorius (1977), Lietuvos mokslų akademijos (LMA) narys korespondentas (1990), R. Žebenkos premijų laureatas (1977, 1982), Lietuvos nusipelnęs mokslo veikėjas (1986), apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu (1996), J. Kriščiūno vardo premijos laureatas (2003), Lietuvos veterinarijos akademijos garbės daktaras (2003), Lietuvos sveikatos mokslų universiteto profesorius emeritas (2010).

1976 m. Č. Jukna LVA įkūrė Gyvulių mėsinių savybių ir mėsos kokybės įvertinimo laboratoriją, kuri atliko svarbų vaidmenį didinant Lietuvoje veisiamų galvijų ir kiaulių veislių mėsos produkciją bei gerinant mėsos kokybę. Be mokslinės veiklos profesorius aktyviai dalyvavo rengiant ir tikslinant Žemės ūkio plėtros programą (1994, 1996), rengiant ir papildant Gyvulių veislininkystės įstatymą (1994, 1998), Valstybinę gyvulių veislininkystės programą 1992–2000 metams, Lietuvos ūkio (ekonominės) plėtros iki 2015 m. ilgalaikę strategiją (2002), vadovavo rengiant programą „Mėsa“ (1994), standartą „Skerdžiamieji galvijai“ (1994), Laikinas gyvulių, paukščių ir triušių supirkimo taisyklės (1994), Gyvulių veislininkystės programą 2001–2005 metams, Gyvulių

ČESLOVUI
JUKNAI – 90

veislininkystės strategiją iki 2010 metų, taip pat rengiant daugybę norminių aktų, nurodymų, taisyklių ir kitų dokumentų gyvulininkystės klausimais.

Prof. Č. Jukna aktyviai dirbo pedagoginį ir mokslinį darbą, parašė daugiau kaip 25 vadovėlius ir monografijas, knygas bei brošiūras, yra daugiau kaip 260 mokslo ir 140 populiarių straipsnių autorius ir bendraautoris, 20-ies doktorantų apgintų disertacijų mokslinis vadovas. Prof. Č. Juknos mokslinio tiriamojo darbo kryptis gana plati: Lietuvos juodmargių ir Lietuvos žaliųjų galvijų mėsos produkcijos genetinis potencialas, nustatomas optimalus realizavimo amžius bei svoris, mėsingumo požymių paveldėjimo koeficientai ir tuo vadovaujantis sukurta galvijų mėsinių savybių bei mėsos kokybės vertinimo sistema Lietuvoje. Ištirta Olandijos juodmargių, Danijos žaliųjų bei holšteinų įtaka Lietuvos juodmargių ir Lietuvos žaliųjų mėsos produkcijai ir kokybei. Taip pat prof. Č. Jukna parengė nemažai kitų svarbių mokslinių darbų Lietuvos galvijininkystės tema.

Akad. Č. Jukna yra naujos žemės ūkio šakos – mėsinės galvijininkystės – plėtojimo pradininkas ir organizatorius Lietuvoje. Jo iniciatyva sukurta šios šakos teisinė bazė, 1995 m. įkurta Lietuvos mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacija. 1995–2008 m. Č. Jukna buvo šios asociacijos direktoriumi, nuo 2010 m. asociacijos garbės narys. Tada prasidėjo aktyvi mėsinės galvijininkystės plėtra, kuri sėkmingai vykdoma ir šiandien.

Č. Jukna yra aktyvus LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus (ŽŪMMS) akademikas, ilgus metus (1995–2005) vadovavo ŽŪMMS Zootechnikos ir veterinarinės medicinos sekcijai.

*Su nuoširdžiais linkėjimais garbingo jubiliejaus proga,
akademikas Henrikas Žilinskas*

